

Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma 2026–2029

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	3
YMPÄRISTÖOLOT JA PILAANTUMISEN VAARAA AIHEUTTAVAT TOIMINNOT.....	4
SÄÄNNÖLLINEN VALVONTA JA VALVOTTAVAT KOHTEET.....	6
Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta.....	6
Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	8
Jätelain mukainen valvonta	8
Maa-aineslain mukainen valvonta.....	9
Muu ympäristönsuojeluviranomaisen tekemä valvonta	10
RISKINARVIOINTI JA VALVONTAOHJELMA	11
VALVONNAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	13
KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT RESURSSIT	14
VIRANOMAISTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ	14
VALVONTAMAKSUT	15

JOHDANTO

Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimiva ympäristölautakunta hoitaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät Rovaniemen kaupungin lisäksi sopimusperusteisesti Kolarin, Pellon, Ranuan, Tervolan ja Ylitornion kuntiin. Ympäristölautakunta toimii lisäksi terveydensuojeluviranomaisena ja rakennusvalvontaviranomaisena.

Ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Suunnitelmassa esitetään tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Siinä on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Kunnan ympäristönsuojelu-viranomaisen on valvottava luvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Kohteiden tarkastustiheys määräytyy riskinarvioinnin pohjalta tai toimialakohtaisen valvontaluokan perusteella.

Valvontasuunnitelman tavoitteena on toteuttaa valvontaa yhteneväisesti ja tasapuolisesti. Valvontasuunnitelma on edellytys valvonnasta perittävillä maksuilla. Valvontasuunnitelman hyväksyy Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta. Valvontasuunnitelma on ympäristönsuojelulain mukaan tarkastettava säännöllisesti. Tarkastustiheydestä ei ole säädetty erikseen, mutta Ympäristövalvonnan ohjeen (ympäristöministeriö 2016) suosituksen mukaisesti valvontasuunnitelma pyritään päivittämään neljän vuoden välein eli pääasiassa kerran valtuustokaudessa. Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen on laatinut vuonna 2017 ympäristönsuojelulaissa edellytetyn valvontasuunnitelman toimialueensa kunnissa sijaitsevien laitosten ja toimintojen valvomiseksi. Tämä valvontasuunnitelma koskee vuosien 2026–2029 toimintaa.

Ympäristönsuojelulain mukaiset lupavelvolliset, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset ja rekisteröidyt kohteet on lueteltu valvontasuunnitelman pohjalta laadittuun erilliseen valvontaohjelmaan. Valvontaohjelmassa esitetään tiedot valvottavista kohteista, niihin kohdistettavasta säännöllisestä valvonnasta sekä tehdyistä tarkastuksista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla ja sitä päivitetään jatkuvasti valvontakohteista kertyvän tiedon perusteella. Valvontasuunnitelman perusteella laadittava luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja muusta säännöllisestä valvonnasta valvontaohjelma pyritään tarkistamaan kerran vuodessa.

YMPÄRISTÖOLOT JA PILAANTUMISEN VAARAA AIHEUTTAVAT TOIMINNOT

Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Rovaniemen kaupunki sekä Kolarin, Pellon, Ranuan, Tervolan ja Ylitornion kunnat. Vuonna 2024 asukkaita toimialueella oli yhteensä 83 017 (Tilastokeskuksen tunnuslukuja väestöstä, väestö 31.12.) ja alueen kokonaispinta-ala on 19 994 km² (Maanmittauslaitos, Pinta-alat kunnittain 1.1.2025). Taulukossa 1 on esitettyä toiminta-alueen kuntien väkiluvut sekä kokonaispinta-alat ja pohjavesialueiden lukumäärät.

Taulukko 1. Valvonta-alueen kuntien väkiluvut, pinta-alat ja luokiteltujen pohjavesialueiden lukumäärät

Kunta	Väkiluku	Kokonaispinta-ala km²	Pohjavesialueet lkm
Kolari	3 987	2617	62
Pello	3 191	1863	31
Ranua	3 570	3694	40
Rovaniemi	65 722	8016	122
Tervola	2 826	1592	35
Ylitornio	3 721	2212	52

Valvonta-alue on laaja ja se on tyypillistä Keski-Lapin luontoa metsäisine vaaramaisemineen. Alue on kokonaisuudessaan myös poronhoitoaluetta. Valvonta-alueen sopimuskunnat ovat maaseutuvaltaisia lukuun ottamatta taajamia. Alueella sijaitsee suuria jokia, kuten Kemijoki sekä Natura 2000 -verkostoon kuuluvat Ounasjoki, Tornionjoki ja Muonionjoki. Valvonta-alueella sijaitsee useita erilaisia suojelualueita, kuten soidensuojeluohjelmaan kuuluvia alueita, rantojensuojelu- ja vanhojen metsien suojeluohjelma-alueita, sekä muutamia valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Pohjavesialueiden tilat on luokiteltu pääosin hyvään luokkaan, mutta joukossa on myös joitain selvitys- tai riskikohteita. Pintavesien tila on suuremmalti osin hyvä, ja seassa myös useita erinomaisia ja joitain tyydyttäviä alueita.

Rovaniemi on toiminta-alueen ainoa kaupunki ja poikkeaa toiminnoiltaan muista kunnista kaupunkikeskuksensa osalta. Rovaniemen kaupungin ympärillä on laaja maaseutumainen haja-asutusalue. Ympäristönsuojelulain mukaisista kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakohteista alueella on eniten louhinnan ja murskauksen ympäristöluhia, sekä jätteen käsittelyä ja hyödyntämistä. Lisäksi Rovaniemellä on matkailua ja siihen liittyviä toimintoja, metallien ja puun jalostamista sekä elämys- ja hyvinvointiteollisuutta. Rovaniemellä kunnallisen jätehuollon järjestää Napapiirin Residuum Oy. Vesihuollon järjestämisestä huolehtivat Neve Oy/Napapiirin Vesi Oy ja muutama vesiosuuskunta. Rovaniemen taajamat ovat

keskustaajaman lisäksi Rautiosaari, Muurola, Sinettä ja Nivankylä. Pisavaaran luonnonpuisto sijaitsee Rovaniemen alueella Tervolan kunnan rajalla.

Kolari sijaitsee Rovaniemeltä luoteeseen ja se sijaitsee Ruotsin rajalla. Kolarin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä tehty sopimus on tullut voimaan 1.6.2014 alkaen. Kunnassa kaivostoiminta on ollut merkittävä toimiala. Nykyisin matkailu on noussut tärkeimmäksi alaksi keskittyen Ylläksen alueelle ja talvikauteen. Kolarissa sijaitsee Suomen pohjoisin rautatieasema. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakohteista suurimpana toimialana ovat jakeluasemat ja toiseksi suurimpana louhinnan ja murskauksen ympäristöluvut. Kunnan taajamat ovat keskustaajama Kolarin kirkonkylä, Äkäslompola ja Sieppijärvi. Kolarin kunnan alueella on jätehuollon järjestää Kolarin kunta. Vesilaitos on Tunturi-Lapin Vesi Oy, minkä lisäksi vesihuoltoa järjestää yksi vesiosuuskunta.

Pello on niin ikään rajakunta Ruotsin kanssa ja se sijaitsee Ylitornion pohjoispuolella. Pellon kunnan sopimus ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien järjestämisestä on tullut voimaan 1.1.2011. Elinkeinorakenteesta suurin osa on matkailua sekä jalostusta ja alkutuotantoa, ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomista ympäristöluvista alueella on eniten louhinnan ja murskauksen ympäristölupia. Jätehuollosta vastaa Napapiirin Residuum Oy. Pellon kunnan vesi- ja viemärlaitokset ovat osuuskuntapohjaisia lukuun ottamatta kahta kunnan pientä laitosta. Suurin laitos, Pellon Vesihuolto Osuuskunta, toimii kuntakeskuksessa ja siinä on jäseninä puolet kuntalaisista.

Ranuan kunta sijaitsee Rovaniemen kaakkoispuolella ja Rovaniemen kaupunki on hoitanut Ranuan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä 1.1.2008 alkaen. Suurin ala kunnassa on metsätalous ja puunkorjuu, ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakohteista Ranualla on lukumäärällisesti eniten eläinsuojia. Matkailu on kasvussa, minkä lisäksi oleellisia aloja ovat myös palvelut sekä alkutuotanto (maatalous, metsätalous, kalastus, kaivannaistoiminta ja louhint). Jätehuollosta huolehtii Napapiirin Residuum Oy. Ranuan Infra Oy vastaa vesihuollosta Ranuan kirkonkylän alueella, ja kylien ja haja-asutusalueen vesihuoltoa hoitavat paikalliset vesiosuuskunnat.

Tervolan kunta sijaitsee Rovaniemen eteläpuolella ja Tervola on tullut mukaan yhteistoiminta-alueeseen edellisen valvontasuunnitelman laatimisen jälkeen 1.1.2019 alkaen. Merkittäviä elinkeinoja kunnassa ovat maa- ja metsätalous, minkä lisäksi tuotannollisten työpaikkojen määrä mekaanisessa puunjalostuksessa, metalliteollisuudessa ja elintarvikkeiden jalostuksessa on kasvussa. Ympäristönsuojelulain mukaisista kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakohteista Tervolassa on eniten eläinsuojia, ja määrä on samalla myös suurin yksittäisessä kunnassa koko valvonta-alueelta. Vesilaitospalveluita tarjoaa Tervolan Energia ja Vesi Oy sekä pari vesiosuuskuntaa ja vesiyhtymä. Jätehuollosta vastaa Perämeren Jätehuolto Oy. Tervolassa tuotetaan tuulivoimaa ja sitä rakennetaan ja

kaavoitetaan sinne edelleen. Kunnan alueella sijaitsevat Pisavaaran luonnonpuisto Rovaniemen rajalla ja Runkauksen luonnonpuisto kunnan itäosassa.

Ylitornion kunta sijaitsee Ruotsin rajalla Tornionjokilaaksossa. Ylitornion ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät on hoidettu Rovaniemen kaupungin kanssa tehdyllä sopimuksella 1.1.2011 alkaen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakohteista eläinsuojat ovat Ylitorniolla suurin toimiala, minkä ohella yleisesti ottaen elinkeinoista eniten kunnassa on matkailua ja palveluita, minkä jälkeen tulevat jalostus ja alkutuotanto. Jätehuollosta vastaa Perämeren Jätehuolto Oy. Vesihuollosta vastaa Ylitornion kunnan vesihuoltolaitos yhdessä useiden vesiosuuskuntien kanssa. Myös Ylitornion kunnan alueella on käynnissä tuulivoimahankkeita.

Valvonta-alueen keskeiset ympäristöriskit liittyvät pinta- ja pohjavesien pilaantumisen vaaraan. Ympäristöluvanvaraisia kohteita on lukumääräisesti eniten eläinsuojissa ja maa-aineksen louhinnassa ja murskauksessa. Osa näistä kohteista sijoittuu pohjavesialueelle. Pohjavesialueelle sijoittuva toiminta voi aiheuttaa pohjaveden pilaantumisen vaaraa erityisesti häiriötilanteissa. Osa eläinsuojista sijaitsee vesistöjen äärellä, jolloin lannan varastoinnissa tai levityksessä pelloille voi häiriötilanteissa aiheutua vesistön pilaantumisen vaaraa. Päästöjä ilmaan aiheutuu pääosin energiantuotannossa. Valvonta-alueella on vireillä useita tuulivoima- ja kaivoshankkeita. Lisäksi riskejä aiheuttavat pilaantuneet maa-alueet, liikenne, maa-ainesten otto ja maatalous.

SÄÄNNÖLLINEN VALVONTA JA VALVOTTAVAT KOHTEET

Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Ympäristönsuojelua koskevien lakien valvonnan ja tiettyjen toimintojen lupa- ja ilmoitusmenettelyn tavoitteena on ennaltaehkäistä ympäristön pilaantumista sekä poistaa tai vähentää pilaantumisesta aiheutuvia vahinkoja. Lisäksi tavoitteena on ehkäistä jätteiden syntyä, edistää ainesten kestävää käyttöä sekä torjua ilmastonmuutosta. Valvontaan luetaan kuuluvaksi ne toimenpiteet, joilla luodaan valvonnan edellytykset aina valvonnan suunnittelusta sen arviointiin. Valvontaan sisältyy sekä ennako- että jälkivalvontaa. Ennakovalvontaan kuuluu esimerkiksi neuvonta ja saapuneiden ilmoitusten ja lupahakemusten käsittely. Jälkivalvonta on laillisuusvalvontaa, kuten toimintaa koskevan luvan tai rekisteröinnin noudattamisen tarkastamista toiminnan aikana tai tarkastus lopettamisen yhteydessä.

Keskeisin suunnitelmallisen valvonnan keino luvanvaraisissa, ilmoituksenvaraisissa ja rekisteröidyissä kohteissa on riskiarvioinnin perusteella tehtävä määräaikaistarkastus ja sen jälkiseuranta. Lisäksi voidaan tehdä tarkastuksia muiden viranomaisten pyynnöstä, yleisöilmoitusten perusteella, kohteen toiminnan olennaisissa muutoksissa tai kun tarkastus muuten arvioidaan tarpeelliseksi.

Määräaikaistarkastuksista ilmoitetaan toiminnanharjoittajalle aina etukäteen, ja valvonnallisista tarkastuksista ilmoitetaan etukäteen, jollei ennakoilmoitus vaaranna tarkastuksen tarkoitusta. Toiminnanharjoittajalla on oikeus olla läsnä tarkastuksella. Tarkastuksella asianosaiselle on kerrottava tarkastuksen tavoitteet ja suorittaminen sekä mahdolliset jatkotoimenpiteet.

Yksittäinen tarkastus voi kohdistua koko laitokseen tai vain johonkin osa-alueeseen. Tarkastuksella käydään läpi muun muassa laitoksen tilat ja toiminta, ympäristöolosuhteet, ympäristöluvan sisältö, tarkkailu- ja kirjanpitoliedot, toiminnasta mahdollisesti tulleet valitukset ja poikkeukselliset tilanteet. Tarkastukset voivat sisältää myös kohteiden valokuvaamista, näytteenottoa tai mittauksia. Tarkastuksesta laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus. Kertomuksessa käy ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastuksella tehty keskeiset havainnot. Mikäli tarkastuksella havaitaan olennainen laiminlyönti tai puute, tarkastaja asettaa määräajan korjaaville toimenpiteille ja asiassa tehdään tarvittaessa uusintatarkastus asetetun määräajan umpeuduttua. Taulukossa 2 on esitetty valvontakohteiden lukumäärät toimialoittain kussakin toiminta-alueen kunnassa sekä yhteensä kunnittain ja toimialoittain.

Taulukko 2. Valvontakohteiden lukumäärät (11.5.2026)

Toiminta	Kolari	Pello	Ranua	Rovaniemi	Tervola	Ylitornio	Yhteensä
Metsäteollisuus					2		2
Maaperän aineiden otto, louhinta/murskaus	4	8	4	35	6	4	61
Nahan tai tekstiilien tuotanto/Pesula				1			1
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus				2		1	3
Eläinsuojat	2	4	9	8	19	10	52
Liikenne	1			4			5
Jätteen käsittely ja hyödyntäminen	5	2	3	31	3	1	45
Ampumarata		1	2	10	1	1	15
Eläintarha			1				1
Asfalttiasemat	1	1	5	10	1		18
Energiantuotantolaitokset	2			5	1	1	9
Jakeluasemat	9	3	3	28	6	4	53
Betoniasemat ja -tuotetehtaat		2		2		1	5
VOC-laitokset ja pintakäsittely				2			2
Pieneläinten polttolaitos tai krematorio				2			2
Yhteensä	24	21	27	142	39	23	276

Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaisesti erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tai tapahtumasta on tehtävä ilmoitus (meluilmoitus). Ilmoitukset koskevat pääasiassa ulkoilmatapahtumia, kuten konsertteja ja moottoriurheilutapahtumia. Meluilmoituksista tehdään arviolta 11–14 päätöstä vuodessa. Päätöksessä annetaan toiminnanharjoittajalle yleensä melun seurantavelvoite ja tapauskohtaisesti myös mittausvelvoite. Valvontaa voidaan tehdä pitempikkestöisiin (useita päiviä kestäviin) toimintoihin ja ennen isoja tai uusia tapahtumia niiden tapahtumapaikoille yhdessä toiminnanharjoittajan kanssa.

Ympäristönsuojelulain 119 §:n mukaan koeluonteisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus lupaviranomaiselle viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista (koetoimintailmoitus). Ilmoitus tehdään koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- tai ammattimaisesti tällaisen toiminnan vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muuhun näihin rinnastettavan seikan selvittämiseksi. Koeluonteisen toiminnan ilmoituksia tehdään ympäristönsuojeluviranomaiselle todella harvoin. Toiminta pyritään tarkastamaan kerran koetoiminnan aikana, mikäli se ilmoitusta käsitellessä arvioidaan tarpeelliseksi. Tarkastus voidaan tehdä lisäksi ilmoituksen käsittelyn yhteydessä ennen koetoiminnan aloittamista.

Onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä, poikkeuksellisesta tilanteesta tai muusta sellaisesta tilanteesta, josta aiheutuu tai uhkaa aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai erityisiä toimia jätehuollossa, on ilmoitettava viipymättä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 120 §). Ympäristönsuojeluviranomainen voi tehdä tarkastuksen myös silloin, jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan tai ilmoituspäätöksen noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ympäristön pilaantumista tai pilaantumisen vaaraa (YSL 169 §).

Jätelain mukainen valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo jätelain (646/2011, JL) sekä kunnallisten jätehuoltomääräysten noudattamista. Valvonta kohdistuu myös sekä asuin- että lomakiinteistöjen ja muiden toimintojen jätehuoltoon. Jätelain mukainen valvonta keskittyy roskaantumistapauksiin (JL 72 §), joita tulee vireille pääosin yleisöilmoitusten kautta. Roskaantumista koskevat ilmoitukset johtavat useimmiten tarkastuskäyntiin, jonka perusteella arvioidaan tarvittavat toimenpiteet. Tapaukset hoidetaan pääasiassa neuvonnalla ja tarvittaessa siivoamiskehotuksella. Tarvittaessa

käytetään hallintopakkoa asian lailliseen tilaan saattamiseksi ja tehdään tutkintapyyntö esitutkintaa varten.

Jätelain 100 §:n mukaan jätteen ammattimaista keräystä harjoittava on tehtävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ilmoitus jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Ilmoitusta ei tehdä ympäristöluvanvaraisesta toiminnasta tai jos keräystoiminta hyväksytään osana ympäristöluvanvaraista muuta toimintaa. Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen yhteistoiminta-alueella on rekisteröitynä jätelain 100 §:n mukaisia jätteen keräystoimintoja 14 kohdetta, joista osa sisältää useita keräyspisteitä. Jos keräyspisteet lasketaan erillisiksi kohteiksi, on kohteita toiminta-alueella yhteensä noin 145. Toiminta-alueen jätteen keräystoiminnot eivät sijoitu herkille alueille eikä niissä kerätä vaarallisia jätteitä. Toiminnot ovat lisäksi suhteellisen pieniä, joten riskit ja ympäristövaikutukset voidaan arvioida vähäisiksi ja erittäin vähäisiksi.

Jätteen keräystoiminnan tarkastuksia tehdään tarvittaessa esimerkiksi saapuneen yleisöilmoituksen perusteella ja ympäristövalvonta pyrkii tätä valvontasuunnitelmaa toteuttaessaan ottamaan huomioon myös jätteen keräystoimintojen ja vaarallisen jätteen tuottajien valvonnan. Jätelain mukaista säännöllistä ja suunnitelmallista valvontaa ei pystytä toteuttamaan nykytilanteessa, jossa resurssit ovat niukat erityisesti viime vuosina tapahtuneista henkilöstömuutoksista ja henkilöstön toimenkuvien muutoksista johtuen, sekä ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan priorisoinnin takia.

Maa-aineslain mukainen valvonta

Maa-ainesten ottamisalueiden voimassa olevia lupia on toiminta-alueen kunnissa seuraavasti: Kolarissa 17, Pellossa 22, Ranualla 27, Rovaniemellä 88, Tervolassa 13 ja Ylitorniolla 12 lupaa (NOTTO, 3.3.2026). Lukuihin sisältyvät kaikki maa-ainesalueet, joissa luvan voimassaolo päättyy vuoden 2026 aikana riippumatta siitä, onko kyseessä pelkkä maa-ainesten ottamislupa vai maa-aines- ja ympäristölupa. Lisäksi on huomioitava, että luvuissa ei ole esillä luvat, joiden voimassaolo on päättynyt aiemmin ja joihin kohdistuu valvontaa edelleen esimerkiksi kesken olevien jälkihoitotöiden ja hyväksymättömän lopputarkastuksen takia.

Maa-ainesten ottamisalueille tehdään valvontaa toiminnan aikana säännöllisesti painottaen pohjavesialueille sijoittuvia kohteita ja sellaisia kohteita, joissa on aiemman valvonnan yhteydessä havaittu puutteita. Toimintaa koskevista aloitus- ja lopputarkastuksista laaditaan tarkastuspöytäkirja ja valvontakäynneistä tarvittaessa muistio. Ympäristönsuojeluviranomaiselle tulee ilmoittaa myös kotitarveotosta, joka ei edellytä maa-aineslain mukaista lupaa. Kotitarveottoa valvotaan ympäristönsuojeluviranomaisella olevien tietojen perusteella.

Muu ympäristönsuojeluviranomaisen tekemä valvonta

Ympäristönsuojeluviranomainen valvoo vesilain (587/2011) 1 luvun 7 §:n mukaisena viranomaisena vesilain noudattamista, minkä lisäksi vesilain 5 luvussa on säädetty kunnan viranomaisen toimivallasta ojitusasioissa. Vesilain mukainen valvonta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa perustuu pääasiassa yleisöilmoituksiin ja kohdistuu edelleen pääosin ojitusasioihin.

Ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Ympäristönsuojeluviranomainen kehottaa tarvittaessa liittymään vesi- ja viemäriverkkoon sekä voi hakemuksesta myöntää vapautuksen vesi- ja viemäriverkkoon liittymisestä. Vapautushakemuksia saapuu ympäristönsuojeluviranomaiselle käsiteltäväksi muutamia vuodessa. Ilmoituksia haittaa aiheuttavista haja-asutusalueen jätevesikäsittelyistä tulee vuosittain muutamia. Haittailmoitusten tarkoittamat kohteet käydään arvioimassa paikan päällä ja toimintaohjeet annetaan tapauskohtaisesti.

Valtioneuvoston asetuksen eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014, ns. nitraattiasetus) noudattamisen valvontaan kuuluu muun muassa lantaloiden asianmukaisuus ja lannanlevityksestä annettujen ohjeiden noudattaminen. Muu kuin ympäristönsuojelulain mukaisten toimintojen valvonta perustuu yleisöilmoitusten perusteella tehtävään valvontaan, mutta säännöllisen valvonnan vakiintuessa nitraattiasetuksen valvonta pystytään sisällyttämään eläinsuojien määräaikaistarkastuksiin. Ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee myös nitraattiasetuksen mukaiset ilmoitukset.

Valtioneuvoston asetuksessa eräiden jätteiden hyödyntämisestä maanrakentamisessa (591/2006 ns. MARA-asetus) määritellään ehdot, joilla tarkoitukseen soveltuvia jätteitä voidaan ilman ympäristölupaa hyödyntää maanrakentamisessa tiettyjen edellytysten täytyessä. Hyödyntämisestä tehtävän ilmoituksen käsittelee Lupa- ja valvontavirasto. Rovaniemen, Ranuan ja Pellon kuntien alueella toimivan Napapiirin Residuum Oy:n voimassa olevien jätehuoltomääräysten 19 §:n, Tervolan ja Ylitornion alueella voimassa olevien Perämeren jätelautakunnan jätehuoltomääräysten 20 §:n, sekä Kolarin kunnan jätehuoltomääräysten 18 §:n mukaan maanrakentamisessa voidaan hyödyntää pieniä määriä betoni- ja tiilijätettä kertaluonteisesti, jos sillä voidaan korvata vastaavaan tarkoitukseen sopivien maa-ainesten käyttöä, kun hyödyntäminen ei ole ammatti- tai laitosmaista. Jätehuoltomääräysten mukaisesta hyödyntämisestä tehdään ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka voi tarvittaessa tehdä tarkastuksen kohteessa.

Kemikaalilain (599/2013) valvonta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa toteutetaan ympäristönsuojelulain mukaisten ja jätelain mukaisten toimintojen valvonnan yhteydessä. Ulkoilulain (606/1973) mukaisena leirintäalueviranomaisena

ympäristönsuojeluviranomainen vastaanottaa ja hyväksyy leirintäalueilmoituksen ja antaa toimintaa koskien tarvittaessa määräyksiä. Leirintäalueita voidaan tarkastaa yleisöilmoitusten perusteella ja tarvittaessa. Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) osalta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen hyväksyy huvivenesataman sekä käsittelee huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmien hyväksymisen vähintään viiden vuoden välein. Luonnonsuojelulain (9/2023) mukaan kunnalla on tehtävän edistää alueellaan luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä maisemansuojelua. Varsinaisia valvontatehtäviä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella ei luonnonsuojelulain nojalla ole. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii osaltaan valvonta- ja lupaviranomaisena myös maastoliikennelain (1710/1995) ja vesiliikennelain (782/2019) tarkoittamissa asioissa.

Säännöllisen eli suunnitelmallisen valvonnan lisäksi tarkastuksia voidaan tehdä laitosten luvanhaun yhteydessä tai poikkeuksellisissa tilanteissa, joista on voinut aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa. Myös yleisöilmoitusten käsittely on olennainen osa valvontaa, ja tarkastuksia voidaan tehdä myös niiden perusteella.

RISKINARVIOINTI JA VALVONTAOHJELMA

Valvontasuunnitelmaa täydentämään on laadittu luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien kohteiden valvontaohjelma. Valvontaohjelma sisältää toimialakohtaisen riskinarviointiin perustuvan suunnitelman tehtävistä määräaikaistarkastuksista ja tiedot toteutuneista tarkastuksista. Valvontaohjelman tietoja päivitetään jatkuvasti uusia lupia myönnettäessä, toiminnan päättyessä ja lupaa rauettaessa tai valvontaluokan tai muiden tietojen muuttuessa. Valvottavien kohteiden määräaikaistarkastusten tiheys perustuu ympäristönsuojeluviranomaisella olevien tietojen perusteella tehtävään riskinarviointiin, jonka tuloksena valvontaa suunnataan korkeariskisimpiin kohteisiin. Ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 29 §:n mukaan määräaikaistarkastusten tiheys on määritettävä ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella. Ympäristöriskien arviointi on tehty ympäristönsuojelulain mukaisille valvontakohteille huomioiden laitoksen toiminnasta ja sijainnista aiheutuvat riskit.

Kaikille toimialoille on luokiteltu toimialakohtaiset riskitekijät kuten mahdolliset päästöt vesistöön, päästöt ilmaan, maaperän pilaantumisen mahdollisuus, toiminnasta aiheutuva melu ja värinä sekä niiden arvioitu toteutumisriski ja vahingon merkittävyys toteutuessaan. Valvottavat kohteet on jaettu riskinarvioinnin perusteella kolmeen valvontaluokkaan, joissa määräaikaistarkastusten väli vaihtelee yhdestä kahdeksaan vuoteen. Korkeamman riskin kohteissa käyntejä on useammin, jopa kerran vuodessa, kun taas matalariskisissä kohteissa tarkastusten väli voi olla seitsemän vuotta. Kohteet on sijoitettu valvontaluokkiin arvioimalla toimialakohtaiset riskit seuraavasti:

- Valvontaluokka 1: Toiminta on laajamittaista ja siitä aiheutuvilla päästöillä voi olla merkittäviä vaikutuksia ympäristöön tai terveyteen. Toiminta sijaitsee pohjavesialueella tai vesistön, asutuksen tai muun häiriintyvän tai herkän kohteen välittömässä läheisyydessä. Määräaikaistarkastus 1–2 vuoden välein.
- Valvontaluokka 2: Toiminta on tavanomaista ja siitä aiheutuvilla päästöillä voi olla vaihtelevia, kuitenkin pääosin kohtalaisia, vaikutuksia ympäristöön. Toiminta sijaitsee jonkin matkan päässä pohjavesialueesta, vesistöstä, asutuksesta tai muusta häiriintyvältä tai herkältä kohteesta. Määräaikaistarkastus 3–5 vuoden välein.
- Valvontaluokka 3: Toiminta on pienimuotoista ja siitä aiheutuvilla päästöillä on vain vähän tai ei juurikaan vaikutusta ympäristöön. Toiminta sijaitsee etäällä pohjavesialueista, vesistöistä, asutuksesta tai muista häiriintyvistä tai herkistä kohteista. Määräaikaistarkastus 6–7 vuoden välein.

Kohdekohtaista tarkastusväliä voidaan tihentää, mikäli kohde sijaitsee pohjavesialueella, vesistön läheisyydessä tai häiriintyvien kohteiden välittömässä läheisyydessä, toiminnasta on aiheutunut toistuvasti päästöjä, toiminnasta on riski aiheutua vaikutuksia luonnonympäristöön, tai valvontahistorian perusteella katsotaan muutoin tarpeelliseksi tihentää tarkastusväliä. Ensimmäinen tarkastus pyritään tekemään toimialasta riippumatta yhden vuoden sisällä toiminnan aloittamisesta.

Taulukossa 3 on esitetty ympäristönsuojelulain mukaisten valvontakohteiden toimialakohtaiset valvontaluokat. Kaikista toimialoista ei ole toimintoja ympäristönsuojeluviranomaisen toiminta-alueella. Lisäksi sellaiset lähtökohtaisesti rekisteröitävät toiminnat, joilla on ympäristölupa, on esitettyinä rekisteröitävien toimintojen alla. Toimialakohtaisen valvontaluokan lisäksi kullekin kohteelle tehdään määräaikaistarkastuksen perusteella laitoskohtainen riskinarviointi, joka tehdään arvioimalla toiminnan sijoittamiseen ja sijaintiin liittyviä riskejä sekä toimialakohtaisia ja laitoskohtaisia riskejä. Toiminnanharjoittajalla on oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka ja sen määräytymisen perusteet.

Taulukko 3. Luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröityjen kohteiden valvontaluokka toimialoittain.

Ympäristöluvut	Valvontaluokka
Metsäteollisuus	2
Metalliteollisuus/Pintakäsittely	2
Energian tuotanto	2
Kemikaalien tai polttonesteiden varastointi tai käsittely	3
Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	2
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	2
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	2-3
Mineraalituotteiden valmistus	2
Nahan tai tekstiilien laitospainainen tuotanto tai käsittely/Tekstiilien vesipesula	3
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	2
Eläinsuojat/Turkistarha	2
Liikenne	2
Jätteiden ammattimainen tai laitospainainen käsittely sekä jätevesien käsittely	1-3
Muu ampumarata	2
Krematorio tai lemmikkieläinten polttolaitos	3
Ilmoituksenvaraiset toiminnot	
Sahalaitos	2
Nestemäisen kemikaalin varasto	3
Elintarvike- ja rehuteollisuus	2
Eläinsuoja	2-3
Linja-auto-, kuorma-auto- tai työkonevarikko	3
Ampumarata	2
Kiinteä eläintarha tai huvipuisto	3
Rekisteröidyt toiminnot	
Energiantuotantolaitos	3
Asfalttiasema	3
Nestemäisen polttoaineen jakeluasema	3
Kemiallinen pesula	3
Betoniasema ja betonituotetehdas	3

VALVONNAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Käytännön valvontatyön kannalta valvontakautena voidaan pitää ajanjaksoa kevästä seuraavaan kevääseen. Valvontaohjelman taulukkoa päivitetään jatkuvasti ja siitä tehdään kerran vuodessa valvontakauden päätteeksi arviolta huhtikuussa yhteenveto, joka viedään ympäristölautakunnalle tiedoksi. Valvonnan toteumaa voidaan arvioida tarvittaessa myös kalenterivuositain. Yhteenvedossa arvioidaan

toteutuneiden tarkastusten määrien lisäksi resurssien riittävyttä. Valvontaohjelman toteutumisessa painotetaan ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan toteutumista, mutta toteutumisen arvioinnissa tuodaan esille myös muiden valvontakäyntien määrä. Arviointia voidaan hyödyntää valvonnan kohdistamisessa ja valvontakohteiden valinnassa.

KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT RESURSSIT

Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojelussa on johtava ympäristötarkastaja ja viisi ympäristötarkastajaa. Johtava ympäristötarkastajana osallistuu asiantuntijana ympäristölautakunnan kokouksiin. Ympäristötarkastajat osallistuvat suunnitelmalliseen valvontaan omien tehtävänkuvien ja vastuualueiden mukaisesti. Vastuualueita pyritään huomioimaan suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten suunnittelussa ja määrittäessä laitoksille vastuuvälvojaa. Ympäristönsuojelun viranhaltijoille on delegoitu toimivaltaa tarkastustehtävien tarkoituksenmukaista suorittamista varten. Delegointiluettelo päivitetään tarvittaessa.

VIRANOMAISTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Ympäristönsuojeluviranomainen on tehnyt yhteistyötä Lapin ELY-keskuksen kanssa. ELY-keskusten toiminnot ovat siirtyneet vuoden 2026 alusta aloittaneeseen valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon sekä alueellisiin elinvoimakeskuksiin. Lupa- ja valvontavirastosta pyydetään tarvittaessa lausuntoja valmistelussa oleviin ympäristölupiin ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen antaa tarvittaessa lausuntoja Lupa- ja valvontavirastossa vireille oleviin asioihin, kuten ympäristövaikutusten arviointia edellyttäviin hankkeisiin tai ympäristölupahakemuksiin. Lisäksi PIMA- ja MARA-asiat tulevat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tiedoksi.

Terveydensuojeluviranomaisena toimii Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue. Terveydensuojeluviranomaiselta pyydetään ympäristönsuojelulain mukaisesti lausuntoa ympäristölupahakemuksista. Ympäristöterveydenhuollon kanssa tehdään satunnaisesti yhteistarkastuksia, jotka liittyvät tavallisimmin meluun, savuun tai hajuun. Lisäksi terveydensuojeluviranomaisen kanssa yhteisiä aiheita ovat tapahtumat ja jätehuolto.

Kunnan rakennusvalvontaviranomainen pyytää tarvittaessa lausuntoja ympäristövalvonnasta esim. jätevesiasioissa ja eläinsuojien rakennusluvissa. Viime vuosina koiratarhojen määrä on kasvanut, minkä myötä keskustelua rakennusvalvontaviranomaisen kanssa käydään tapauskohtaisesti kuhunkin paikkaan sopivien toimenpiteiden suhteen. Haja-asutusalueen uusien kohteiden osalta rakennusvalvontaviranomainen konsultoi tarvittaessa suullisesti tai pyytää kirjallisen lausunnon jätevesien käsittelystä ympäristövalvonnalta. Lisäksi ylijäämämaiden

läjittäminen osalta on silloin tällöin tarve keskustella siitä, kumman viranomaisen käsittelyyn asia kuuluu. Rakentamislain tarkoittaman ulkovarastoinnin osalta käydään keskustelua tapauskohtaisesta tehtävänjaosta ja yhteistarkastuksista.

Pelastusviranomaisen kanssa tehdään yhteistyötä onnettomuustilanteissa, joista voi aiheutua ympäristövaikutuksia. Pelastusviranomaisen voidaan myös pyytää mukaan tarkastukselle esimerkiksi kohteeseen, jossa käsitellään kemikaaleja. Myös pelastusviranomaiselta voidaan pyytää tarvittaessa lausuntoja ja pelastusviranomaisen ilmoittaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle esimerkiksi päätöksistä koskien kemikaalien vähäistä käsittelyä tai varastointia.

Rikkomustilanteissa olennainen yhteistyö taho on poliisi. Muita mahdollisia yhteistyötahoja ovat tapauskohtaisesti esimerkiksi vesilaitos, jätehuoltoviranomaisen (jätelain kohteet ja jätehuoltoon liittyminen), kaupungin tekninen toimi (yleiset alueet, kunta kiinteistön omistajana), naapurikunnat ja ruokavirasto (maatalous ja eläinperäiset jätteet).

VALVONTAMAKSUT

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen voi periä ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaisesti maksun valvontaohjelmaan perustuvista määräaikaistarkastuksista ja muusta säännöllisestä valvonnasta, 169 §:n mukaisista tarkastuksista onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa, 175 ja 176 §:ien mukaisesta tarkastuksesta hallintopakkomääräyksen valvonnasta, ja 181 §:ssä tarkoitettua toiminnan keskeyttämisen valvonnasta.

Valvontaohjelman mukaisista tarkastuksista peritään Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen hyväksymän taksan mukainen maksu. Maksu voi vastata enintään suoritteiden tuottamisesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Määräaikaistarkastukseen katsotaan sisältyvän tarkastukseen valmistautuminen, keskimääräinen matka-aika, tarkastus, tarkastuskertomuksen laatiminen, vuosiraporttien tarkastaminen sekä muu tarkastuksen aiheuttama jälkityö. Määräaikaistarkastukseen liittyvästä uusintatarkastuksesta peritään erikseen maksu. Maa-aineslain mukaisesta valvonnasta peritään vuosittain maa-ainestaksassa määritetty valvontamaksu.

Jätelain 144 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen voi periä maksun määräaikaistarkastuksista laitoksissa ja yrityksissä, joiden toiminnassa syntyy vaarallista jätettä ja joissa harjoitetaan jätteen ammattimaista keräystoimintaa, ja muusta säännöllisestä valvonnasta sekä tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen siivoamisesta määräämiseksi ja määräyksen noudattamisen valvomiseksi, yksittäisen määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi sekä rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta annettavan kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.